

Asia: VN/16552/2022

Arviomuistio lautamiesten valintatavasta

Lausunnonantajan lausunto

1. Pitäisikö lautamiesten valintatapaa muuttaa nykyisestä? Miksi?

Kyllä. Nykyinen lautamiesten valintatapa on ongelmallinen. Valintatavan tulee olla sopusoinnussa tuomioistuinten riippumattomuudesta kumpuavien vaatimusten kanssa. Valintatavan tulee edistää kansalaisten luottamusta tuomioistuinten toimintaa kohtaan.

2. Jos lautamiesten valintatapaa muutetaan, kenen pitäisi nimetä lautamiesehdokkaat? Miksi?

Ehdokkaiden nimeämisen voisi tehdä esimerkiksi Tuomioistuinvirasto tai tuomarinvalintalautakunta taikka viimesijaisesti kunnallinen toimielin. Tehtävän keskitetty hoitaminen toisi tehokkuushyötyä. Käräjäoikeuksilla ei ole resursseja tehtävän hoitamiseen.

3. Pitäisikö lautamiesten mahdollinen rikostausta selvittää ennen kuin heidät voitaisiin nimittää tehtäväänsä? Jos, niin kenen pitäisi tällainen selvitys tehdä?

Lautamiesten tausta tulee selvittää suppealla turvallisuusselvityksellä. Selvitys tulee tehdä ennen nimittämistä, joten selvityksen voisi luontevasti tehdä lautamiesehdokkaat nimeävä tai toissijaisesti nimityksen tekevä taho.

4. Jos lautamiesehdokkaita olisi enemmän kuin lautamiespaikkoja, kenen pitäisi valita lautamiehet asetettujen ehdokkaiden joukosta? Miten valinnan pitäisi tapahtua?

Lautamiehet tulisi valita arpomalla kelpoisuusvaatimukset täyttävistä ehdokkaista. Arvonta tulisi suorittaa siten, että mm. valittujen sukupuoli- ja ikäjakauma olisi oikeudenmukainen. Valinnan voisi suorittaa keskitetysti Tuomioistuinvirasto. Uusi tehtävä edellyttäisi viraston lisäresursointia. Käräjäoikeuksilla ei ole resursseja huolehtia haku- ja valintamenettelystä. Näitä tehtäviä ei myöskään ole syytä hajauttaa ”kentälle”.

5. Jos lautamiesten valintatapaa muutetaan, kenen pitäisi nimittää lautamiehet? Miksi?

Tuomioistuinvirasto tai hovioikeudet hovioikeuspiireittäin Tuomioistuinviraston tai tuomarinvalintalautakunnan tekemän valmistelun / ehdotuksen pohjalta.

6. Muita kommentteja arviomuistiosta?

Lautamiesjärjestelmän tarkoituksenmukaisuus tulisi ottaa tarkasteluun kokonaisuutena. Tämä tulisi tehdä viipymättä.

Turtiainen Kari
Oulun käräjäoikeus